
Megalakult a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete

1949. március 5-én tartotta meg a Magyar Dolgozók Kultúregyesülete alakuló közgyűlését, mely közkívánatra táviratban üdvözölte Klement Gottwald köztársasági elnököt. Ez a szombat, melyet csupán tíz nap választott el az 1848-as szabadságharc évfordulójától, nevezetes nap az itteni magyar dolgozók életében. A háború pusztító vihara után az 1948. évi sorsdöntő februári eseményeknek kellett bekövetkezniük, hogy a csehszlovákiai magyar dolgozók is egyenjogú állampolgárai lehessenek hazájuknak. Minden magyar dolgozónak emlékezetébe kell vésnie, hogy a februári események áldott vetése hozta meg számára ezt az értékes termést. A nagy bizalmat, melyet a cseh és szlovák nép tanúsított irántunk, csak hűséges, kitartó munkával pecsételhetjük meg, hogy tartós és örök érvényű legyen a nemzeteink közötti barátság. Ez a barátság már a szövetség jellegével bír, és ennek az értékes szövetségnek és egyetértésnek mindenekelőtt a munka, az őszinte együttműködés az öt éves terv sikeres végrehajtásában lehet egyedüli záloga. Csak e szövetségen belül küszöbölhetők majd ki az összes félreértések.

Az alakuló közgyűlés küldöttei, a Szabó és Barczy Jánosok, a Vig Sándorok és Megyeri Lajosok, a kommunista pártnak e régi, megbízható hívei, egyszerű, őszinte magatartásukkal arról tanúsítottak, hogy pontosan megértették, miről van szó. Szerény, derűs és ünnepi arccal ültek a kormánypalota nagytermében, ünnepi ruhába öltözve, becsületes gondolatokkal és érzésekkel a szívükben. A küldöttek általában egyszerű munkásemberek, kérges kezükön ott volt a kapa, az eke, a traktor és a föld nyoma. Látni lehetett, hogy nemrég tették le e szerszámokat, a munka nélkülözhetetlen eszközeit, és hogy nehezen váltak meg tőlük, mert a munka az egyedüli tőkájük, az igazi elemük. És eljöttek, összegyűltek az ország minden részéből, elhozták kérges kezüket, nyílt, becsületes szándékaikat, hogy meghallgassák a kormánypalota nagytermében a szónokokat, akik megadják az alakuló közgyűlés és megújult életük rendjének további programját.

És a szónokok, megrendülve az őszinte, becsületes arcok láttán, megható és nemes igyekezettel tisztázták a még meglevő kényes kérdéseket a cseh, szlovák és magyar dolgozók között. A szónokok főleg a jövőről beszéltek, az egyetértésről, az együttműködésről, a dolgozók közös céljáról, a munkáról, az öt éves terv mérhetetlen jelentőségéről, amely szétszakíthatatlan erővel forrasztja össze Csehszlovákia minden dolgozóját.

Az alakuló közgyűlést Kugler János földműves nyitotta meg. Beszéde bevezető részében üdvözölte az alakuló közgyűlést, valamint az állam- és közélet jelenlevő képviselőit: Ševčík kormányelnök-helyettest, Pavlík egyetemi tanárt, tájékoztatási

megbízottat, Polák egészségügyi megbízottat, Csehszlovákia Kommunista Pártja képviselőjében Major Istvánt, Vašek polgármestert, Zátarecká elvtársnőt, a Szlovák Nőszövetség képviselőjét, a Szlovák Távirati Iroda képviselőjében dr. Šurinát és másokat.

Kugler János beszédében köszönetét fejezte ki elsősorban a köztársasági elnöknek, Klement Gottwald elvtársnak, valamint annak a kommunista pártnak, mely a kölcsönös megértés, a nemzetközi szolidaritás szellemében igyekszik megoldani a csehszlovákiai magyar kultúrélet problémáit.

Alakuló közgyűlésünk történelmi jelentőségű — mondotta —, mivel tartalmában új, népi szocialista kultúrát hívatott adni magyar ajkú dolgozó népünknek. Annak a népnek, mely ki akarja venni részét a népi demokráciánk által célul kitűzött szocialista építésből. Azt mondjuk, népi kultúrát akarunk adni a Csehszlovákiában élő magyar dolgozóknak. Mit jelent ez? Azt jelenti, hogy szakítani kell a reakciós kultúrmegnyilatkozásokkal. Kultúréletünket széles alapokra kell fektetnünk, szocialista tartalommal megtöltenünk „A népből a népért!” — jelszó alapján.

Beszéde befejező részében megemlékezett azokról a szeretett elvtársokról, akik rendíthetetlen hitükben áldozatul estek a dolgozó népért folyó hősiesség harcban: Julius Fučíkról, Ján Švermárról, Steiner Gáborról, Kosík Istvánról, Karol Černockýról, Szabó Istvánról és sok más cseh, szlovák és magyar elvtársról.

A megnyitó beszéd után Major István Csehszlovákia Kommunista Pártja nevében előbb szlovák, majd magyar nyelven üdvözölte az alakuló közgyűlést.

— Engedjék meg — mondta a szónok —, hogy üdvözöljem önöket Szlovákia Kommunista Pártja vezetősége nevében a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúr-egyesületének alakuló közgyűlésén. Teszi ezt pártunk annál nagyobb örömmel, mert meg van győződve róla, hogy minél szorosabb lesz az együttműködés a cseh, a szlovák és a magyar nép között, minél szorosabbra fűzi őket a nemzetközi összefogás szelleme, annál lelkesebben fogják építeni közös hazájuk népi demokratikus rendjét, annál gyorsabb ütemben fogják eltávolítani a szocializmus útjából az összes akadályokat.

Ebben az országban csak annak van joga bízni a jobb jövőben, aki dolgozik, és a kultúrjavakhoz is csak annak legyen joga, aki szívvel-lélekkel kapcsolódik bele az új szocialista társadalmi rend építésébe.

Nehéz feladat előtt állunk, kedves barátaim. Nem lesz könnyű kigyomlálni az emberek agyából az évszázadokon át beléjük plántált maradi világszemlélet csökevényeit. Nem lesz könnyű megküzdeni a múlt gyakran vissza-visszatérő politikai és szellemi kísértéseivel.

Ám azért vagyunk itt, mi régi és új harcosai az új világrendnek, hogy megküzdjünk és legyőzzük őket.

Ami érték, ami igazi szellemi kincs marad ránk a múltból, amit tudósai, nemzedékek írói, művészei hagytak ránk örökségül, azt őrizni kell, mint a szemünk világát.

Ám tudatában kell lennünk annak is, hogy a gazdasági élet, a társadalmi termelés szocialista jellege új irányt szab az emberi gondolkodásnak is. Már a tudományos szocializmus megalapítói, a modern munkásmozgalom lángeszű úttörői és megteremtői Marx és Engels leszögezték a Kommunista Kiáltványban: „Minden korszak uralkodó eszméi csupán a mindenkori uralkodó osztály eszméi voltak. Amilyen a társadalom termelési módja, olyan alapjában véve maga a társadalom is, olyanok eszméi és elméletei, politikai nézetei és intézményei. Vagy egyszerűbben szólva, amilyen az emberek életmódja, olyan a gondolkodásmódjuk is.”

Kedves hallgatóim, ezt az új, szocialista életmódot van hivatva megteremteni népi demokráciánk. Következésképpen kell, hogy ennek az új, szocialista gondolkodásmódnak legyünk az úttörői Csehszlovákia magyar nyelvű dolgozói között.

A CSEMADOK alakuló közgyűlése

De mindennek elsősorban az az előfeltétele, hogy magunk is megszabaduljunk a régi előítéletek béklyóitól. Le kell rázni magunkról a múlt szentimentális kötelékeit, belénk idegződött hamis érzelmvilágát, szóval mindazt, ami akadályozza tisztánlátásunkat, szűkíti látókörünket, s az embert ingadozóvá és kishitűvé teszi.

Csak így lehetünk az új idők új ígéinek magvetői, csak így tudjuk elhíttetni másokkal is, hogy amit hirdetünk a kultúrpropaganda eszközeivel, abban magunk is hiszünk, ez vérünkkel vált, lényünkkel összeforrott. A Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületének tehát nem lehet az a célja, hogy válogatás nélkül terjessze és propagálja mindazt, amit valaha magyar nyelven megírtak. A selejtes, történelemhamisító, más népek ellen uszító, irredenta, faji és nemzeti gyűlölettel izzó álkultúrtermékeket éppúgy kizárja köréből, mint azokat a levitézlett kizsákmányoló osztályokat, melyek évszázadokon át nagyra nővesztették a magyar nacionalizmus fattyúhajtásait, a népet romlásba döntötték és még ma is visszasírják a múltat, osztályérdekeik elveszett paradicsomát.

Csak a pozitív, a népeket összefogó, a dolgozók nemzetközi szolidaritását hirdető kultúrtermékek találhatnak meleg otthonra a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületében.

Ezzel kapcsolatban különösen hangsúlyozni kell azt a tényt, amely dicséretére válik a magyar népnek, hogy a csehszlovákiai magyar dolgozók lojális polgárai a Csehszlovák Köztársaságnak, azt hazájuknak tekintik, s őszinte szeretettel ragaszkodnak minden rögéhez, minden talpalatnyi területéhez. Ebből önként következik, hogy tiszteletben tartják népi demokratikus köztársaságunk törvényeit, nagyra becsülik a szlovák és a cseh nemzet haladó hagyományait, irodalmát, történelmét, művészetét.

A szlovák nép hősi ellenállása a német fasiszta megszállókkal és szlovenszkói cinkosaival szemben, az a hősi erőfeszítés, amely a Szlovák Nemzeti Felkelésben és szívós partizánharcokban csúcspontot ért el, aranybetűkkel van beírva a fasiszma elleni küzdelem történetébe.

Csehszlovákia Kommunista Pártja nevében Major István elvtárs üdvözölte az alakuló közgyűlést

A haladó hagyományok, a közös cél, az ötéves terv sikeres végrehajtásának perspektívái, a szocialista társadalmi rend alapjainak lerakása hazánkban; az új világot, az új, szocialista kultúrát formáló Szovjetunióval való szoros gazdasági és kulturális kapcsolat — eltéphetetlen kötelékbe fűzi Csehszlovákia magyar nemzetiségű dolgozóit a köztársaság többi polgáraival s a világ összes haladó népeivel és országaival.

Ezek az irányelvek persze kell hogy a gyakorlatban is kifejezésre jussanak. A Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete nem szigetelheti el magát az őt környező gazdasági, politikai és kultúrellet jelenségeitől, nem lehetnek célkitűzései, melyek homlokegyenest ellenkezének a többi hasonló intézmények célkitűzéseivel és szellemével. Az egyesület működését, éppúgy, mint a szlovák vagy cseh kultúr-intézmények tevékenységét kell hogy ugyanaz a gyakorlati elv hassa át; olyan kultúrát kell nyújtani a dolgozó tömegeknek, mely formájára nézve nemzeti, de tartalmára nézve szocialista.

A hangsúly tehát azon van — és ez közös valamennyi, a szocializmust építő nép kultúrtörekvéseiben —, hogy az a kultúra, amit nyújtunk a népnek, hű kifejezője legyen a haladás, a szocializmus eszméinek, hogy a szocialista társadalmi rend építésének szolgálatában álljon. Ez a közös célkitűzés teszi lehetővé, hogy elhárítsunk minden akadályt, eloszlassunk minden bizalmatlanságot, mely az egymásra utalt népek kölcsönös megértését megnehezítené vagy késleltetné.

Legyen tehát ez a kultúregyesület a magyar és a szlovák dolgozók közötti testvéri megértés és szolidaritás melegágya!

Tegye a szlovenszkói magyar dolgozók közkincsévé a szlovák és a cseh nemzeti irodalom, tudomány és művészet értékeit, hogy ezzel is szorosabbra fűzze a kapcsolatokat a cseh és szlovák dolgozó néppel, hogy kéz a kézben együtt építsék közös hazánkban az új, szocialista társadalmi rendet.

Az alakuló közgyűlést Kugler János elvtárs nyitotta meg

Major István beszéde után Milan Polák egészségügyi megbízott, Patócs, a somorjai járás képviselője, Ševčík kormányelnök-helyettes szlovákul és magyarul, majd Zátarecká képviselőnő a Nőszövetség nevében üdvözölte az alakuló közgyűlést.

Pavlik tájékoztatásügyi és népművelési megbízott beszédében többek között a következőket mondta: „Közös feladatunk küzdeni a nemzetiségi előítéletek ellen. Mikor megalakítjuk a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületét, azt akarjuk, hogy ez is hozzájáruljon annak a helyzetnek megoldásához, mely ma adva van, és amellyel nem lehetünk megelégedve. Nagy hiba lenne, ha valaki azt gondolná, hogy ez a kultúregyesület a csehszlovákiai magyar lakosság érdekeinek valamilyen védelmezője lesz. Az ún. nemzetiségi jogoknak, mint azt a múltból tudjuk, nem lehet biztosítéka semmilyen intézmény, sem ünnepi deklaráció. A polgárság egyenjogúságának és az egyes nemzetek közötti testvéri viszonynak egyetlen biztosítéka csupán olyan társadalom és állam lehet, mely likvidálja az osztályuralmat. Csehszlovákiában a magyar nemzetiségű polgároknak ugyanúgy, mint a cseh és szlovák polgároknak, egy dologban kell látniuk fő feladatukat: hozzájárulni népi demokráciánk felépítéséhez, és meggyorsítani a szocializmushoz vezető fejlődést. A szocialista előrehaladás sikereinek előfeltétele minden államban a dolgozók, a munkásosztály, a dolgozó nép minden szervezetének töretlen egysége. A szocialista mozgalom ereje és megdönthetlensége minden nemzet dolgozóinak nemzetközi együttműködésében és szolidaritásában van. A magyar nemzetiségnek megvannak ugyanazon politikai és tömegszervezetei, mint a cseh és szlovák dolgozóknak. Ezeknek funkcióját semmilyen módon nem helyettesítheti a ma megalakuló kultúregyesület. És ha valaki ilyen értelemben akarná értelmezni feladatait, akkor mindjárt az elején meg kell mondanunk, hogy a nacionalizmus sodrába került, hogy ezt az egyesületet nem az egység megteremtésére, hanem azoknak a réseknek a szélesítésére akarja felhasználni, melyek a magyar dolgozók és Csehszlovákia többi nemzetiségű

dolgozóinak együttműködésében léteznek. Az egyesületnek ilyen értelmezése elvi ellentétben lenne a munkásosztály és a dolgozó nép szervezeteinek egységéről szóló marxista tanokkal.

A Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete nem arra való, hogy a magyarságot elkülönítse a többi dolgozóktól. Éppen ellenkezőleg, fő feladata, hogy a szocializmusra nevelje és művelje a csehszlovákiai magyarokat saját anyanyelvükön, és hogy a mai vigasztalan állapotra való tekintettel a magyar—szlovák viszonyban, elsősorban a cseh és a szlovák dolgozók iránti testvériesség, a Csehszlovák Köztársasághoz való tartozás tudatát kialakítsa.

A kultúregyesületnek további feladata lesz, hogy segítsen a kommunista pártnak és minden tömegszervezetnek minél gyorsabban megszüntetni a Dél-Szlovákiában mindmáig létező szlovákellenes elfogultságot. Rajta múlik, hogy a volt magyar urak gaz politikáját megmagyarázza, és így segítsen kialakítani a köztársaság iránti pozitív viszonyt. A kultúregyesületben a magyar nemzetiségű polgároknak meg kell ismerkedniük azokkal a problémákkal, amelyek előtt a cseh és szlovák gazdasági, politikai, kulturális élet áll. A kultúregyesületnek biztosítania kell, hogy a magyar dolgozók saját anyanyelvükön emelhesék kulturális színvonalukat, ugyanúgy, mint ahogy a Matica slovenská és a különböző szlovák egyesületek gondoskodnak a műveltség terjesztéséről a szlovák lakosság körében.

A Matica slovenská, amely Dél-Szlovákia szlovák lakosságának nevelési és kultúr-szükségleteiről gondoskodik és amelynek feladata, hogy azon rétegek műveltségét és nemzeti öntudatát is emelje, melyeket a múltban az erőszakos magyarosító politika elnyomott, és melyek ma újból jelentkeznek a nemzettesthez, ugyanúgy fog küzdeni a szlovák lakosság körében a nemzetiségi előítéletek ellen és gondoskodni fog azok mielőbbi kiküszöböléséről. Mindjárt a legelején hangsúlyozni kell, hogy a Matica slovenská és a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete, mint Dél-Szlovákia népművelési intézményei, nem tekinthetik hivatásuknak az egymással való versengést, hanem tudatában kell lenniük, közös feladatuk az, hogy Dél-Szlovákia lakosságát anyanyelvén és a nemzeti formák megtartása mellett neveljék a szocializmusra, az egyetértésre és barátságra. Hogy azt megtehessek, sem az egyik, sem a másik intézménynek nem szabad megtérnie soraiban a nacionalista elemeket, melyek Dél-Szlovákia szlovák és magyar lakossága között csak a bizalmatlanságot és gyűlöletet szítják.

Csehszlovákia dolgozó népe nagy feladat előtt áll. Sikeresen kell teljesítenie az ötéves tervet, és ennek a tervnek az útján a szocializmushoz kell érnie. Ezt a célt csupán valamennyi dolgozó szoros és egységes együttműködésével lehet elérni. Mindenki, aki ezt az egységet, akár vallási, akár nemzetiségi síkon megbontja, a népi demokrácia és a szocializmus ellensége. A nemzetiségi viszályok és előítéletek Dél-Szlovákiában nagyon gyakran megnehezítik a mezőgazdasági és ipari feladatok teljesítését az ötéves terv keretén belül. Akadályozzák az előrehaladást a szocializmus felé vezető úton. Ezeket az akadályokat nagyon gyorsan el kell távolítanunk. Ócska-vasba kell dobnunk a múlt kapitalizmusának minden maradványát. Ma a szocializmus a fontos — és nem a nemzetiségi viszálykodás. Aki a szocializmust építi, biztosítja a nemzetek szabadságát és békéjét. Aki akadályozza a szocialista építést, feleleveníti a nemzetiségi viszályokat, ellensége a szocializmusnak, azok malmára hajtja a vizet, akik a nemzetek közötti békét veszélyeztetik, akik gátolják a nemzetek szabad és általános fejlődését.

Az ünnepi beszédek elhangzása után a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesülete első tisztségviselőinek megválasztására került sor.

Díszelnök: Fábry Zoltán író, elnök: Lőrincz Gyula festőművész, az Új Szó fő-

A CSEMADOK díszelnökévé Fábry Zoltán író-t választották

Központi titkárrá Fellegi István elvtársat választották

szerkesztője, alelnökök: Kugler János földműves és Egri Viktor író, központi titkár: Fellegi István, helyettese Wezzler Dóra, jegyzőkönyvvezető: Breuer Ilona, pénztáros: Lenger Zsófia, ellenőrök: Rabay Ferenc és Solc István.

A vezetőség megválasztása után Lőrincz Gyula elnök mondotta el beszédét.

Az alakuló közgyűlés elhatározta, hogy üdvözlő táviratot küld Klement Gottwald köztársasági elnöknek. Az üdvözlő távirat szövege a következő:

„Elnök Úr!

Mi, a Csehszlovák Köztársaság magyar ajkú polgárainak küldöttei, akik Szlovákia magyarlakta vidékeiről összejöttünk Bratislavában, hogy megalakítsuk a Csehszlovákiai Magyar Dolgozók Kultúregyesületét, mélységesen átérzett hálánkból fakadó szeretettel üdvözljük Önt, aki győzelemre vezette a februári szocialista forradalmat.

Tesszük pedig ezt azzal a bensőséges tudattal, hogy a mi kultúregyesületünk életrehívása egy olyan történelmi fordulópont életünkben, mely elsősorban minket kötelez. Kötelez arra, hogy átformáljuk nemcsak kultúreletünket, hanem egész tevékenységünket az életadó népi demokrácia szellemében, abban a szellemben, mely a Győzelmes Februárt szülte és nekünk is új életet adott. Kötelez arra, hogy fenntartás nélkül magunkévá téve hazánk testvér népeinek célkitűzéseit, egy fejjel, egy szívvel, egy kézzel építsük a világ dolgozóinak egyedüli helyes útját. Kötelez arra, hogy az emberiség haladásának ezt a bástyáját megtisztítsuk minden belső ellenségtől, s ha kell, semmilyen áldozatot nem sajnálva, visszaverjünk minden támadót bevehetetlen falai alól. Fogadjuk, hogy kötelességeinket híven teljesítjük.

Kérjük, Elnök Úr, fogadja fogadalmunkat eljövendő működésünk zálogául, és tekintse mindig köztársaságunk magyar nemzetiségű polgárait közös hazánk egyik megingathatatlan pillérének.

A CSEMADOK alakuló közgyűlésének küldöttei”

Az Új Szó 1949. március 12-i tudósítása az alakuló közgyűlésről